Kniha: Miláček

Předmět: Český jazyk – rozbor díla

Přidal(a): TerkaCZ

Guy de Maupassant

- **Guy de Maupassant** (1850–1893) – francouzský prozaik, povídkář, romanopisec, dramatik a novinář.
- Představitel francouzského **realismu a naturalismu** 2. poloviny 19. století.
- Studoval práva, jeho studium však přerušila prusko-francouzská válka, které se také účastnil.
- Významný vliv na jeho tvorbu měl **Gustave Flaubert** (přítel jeho matky), který ho podporoval v literárních začátcích a nutil ho k dokonalosti.
- Ve své tvorbě se zaměřoval na kritiku společnosti, mezilidské vztahy, lidskou psychiku, pokrytectví, měšťanskou a aristokratickou společnost.
- Pro jeho díla je typické realistické pozorování skutečnosti doplněné naturalistickými motivy tělesnosti, nemoci, smrti a lidských pudů.

Další díla:

- **Kulička** – slavná povídka z prusko-francouzské války.
- **Příběh jednoho života**, **Petr a Jan**, **Mont-Oriol**, **Naše srdce**, **Slečna Fifi**.

Literárně historický kontext

Realismus a naturalismus v literatuře

- Dílo vzniklo ve **2. polovině 19. století**, v období realismu a naturalismu.
- Realismus usiloval o pravdivé a věcné zachycení skutečnosti, každodenního života člověka a společenských poměrů bez idealizace.
- Naturalismus rozvíjel realistické zobrazování a zdůrazňoval vliv prostředí, biologických pudů, dědičnosti a životních podmínek na člověka (člověk je chápán jako biologický tvor).
- Francie se nacházela v období **třetí republiky**, které provázely politické konflikty, finanční spekulace a rostoucí význam (a zkorumpovanost) tisku.
- Významným tématem doby byla také francouzská koloniální politika v severní Africe (expanze a boje o moc).
- Politicko-finanční aféra kolem Maroka v románu je inspirována skutečnými událostmi spojenými s francouzským zásahem v **Tunisku roku 1881**.
- Na společenské myšlení měl vliv filozofický směr **pozitivismus**, zdůrazňující rozumové, vědecké a smyslové poznávání skutečnosti.

Další autoři:

- **Gustave Flaubert** – *Paní Bovaryová*, významný představitel francouzského realismu a Maupassantův literární učitel.
- **Émile Zola** – *Germinal, Zabiják*, hlavní představitel a zakladatel francouzského naturalismu.
- **Honoré de Balzac** – *Otec Goriot*, představitel kritického realismu a tvůrce obrovského románového cyklu *Lidská komedie*.
- **Charles Dickens** – *Oliver Twist, David Copperfield*, významný představitel anglického realismu.
- **Lev Nikolajevič Tolstoj** – *Anna Kareninová*, představitel ruského realismu (rovněž kritika pokrytectví vyšší společnosti).

Rozbor díla: Miláček

Základní charakteristika

- **Literární forma:** próza
- **Literární druh:** epika

- **Literární žánr:** společensko-kritický román s realistickými a naturalistickými prvky
- **Literární směr:** realismus s prvky naturalismu
- **Rok vydání:** 1885
- **Určeno:** čtenářům se zájmem o společenskou kritiku, psychologii postav, realistickou literaturu a detailní obraz francouzské společnosti 19. století

Téma a motivy

- Román zachycuje společenský vzestup chudého bývalého vojáka **Georgese Duroye**, který díky svému vzhledu, šarmu, bezohlednosti a chladnokrevnému využívání vlivných žen proniká do nejvyšších vrstev pařížské společnosti.
- Hlavním tématem je **kariérismus, egoismus a touha po moci, penězích a společenském postavení**.
- Kritika vysoké pařížské společnosti a její povrchnosti.
- Korupce a provázanost médií, politiky a finančního kapitálu.
- Manipulace veřejného mínění prostřednictvím tisku (novinář jako tvůrce pravdy).
- Využívání žen a mezilidských vztahů. Ženy v románu samy nemají politickou moc, a proto své ambice realizují přes muže.
- Láska zredukovaná na sexualitu, obchodní transakci a lidské pudy.
- Pokrytectví a celkový morální úpadek společnosti.
- Naturalistické motivy nemoci, stárnutí a panického strachu ze smrti (především přes postavu de Varenna a Charlese Forestiera).
- Motiv zrcadla – spojený s Duroyovou ješitností a sebeobdivem.
- Ironie – obrovského společenského úspěchu dosahuje člověk s velmi pochybnou morálkou a průměrným intelektem.

Námět

- Svět **pařížských redakcí, společenských salonů, finančních spekulací a zákulisních politických dohod**.
- Maupassant čerpal z vlastních zkušeností s novinářským prostředím a pařížskou společenskou smetánkou.
- Využil také své znalosti ze severní Afriky a dobové francouzské koloniální politiky.
- Románová aféra s Marokem je přímým přepracováním skutečných událostí kolem francouzského zásahu v Tunisku roku 1881.

Kompozice

- Román je rozdělen do **dvou částí**.
- První část obsahuje **8 kapitol**, druhá část **10 kapitol**.
- Děj je vyprávěn **chronologicky**.
- První část sleduje Duroyovy začátky, přežívání a pronikání do světa novinářů a vyšší společnosti, druhá část ukazuje jeho nekompromisní rychlý společenský a finanční vzestup.
- Děj má rychlý, zhuštěný spád bez větších dějových odboček.
- Místy je děj zpomalen detailními popisy, charakteristikami prostředí a úvahami postav.
- Významná je **ironická kompozice vzestupu** – čím poději, bezohledněji a krutěji se Duroy chová, tím většího společenského úspěchu dosahuje.

Vypravěč a promluvy

- **Er-forma** – vševědoucí vypravěč, který stojí mimo děj.
- Vyprávění je úzce vázáno na perspektivu hlavní postavy Georgese Duroye – čtenář detailně sleduje jeho myšlenky, záchvěvy ješitnosti, pocity a vnímání okolí.
- Převažuje **vnitřní fokalizace** (vidíme svět Duroyovýma očima), ale místy se perspektiva rozšiřuje.
- Vypravěč hlavního hrdinu otevřeně nemoralizuje a neodsuzuje; ostrá kritika vzniká sama prostřednictvím hrdinových činů, kontrastů a celkové ironie.
- Časté jsou přímé řeči a svižné dialogy postav.
- Objevují se také úvahové pasáže, například slavná promluva básníka Norberta de Varenne o samotě, stárnutí a nevyhnutelnosti smrti.

Jazyk a jazykové prostředky

- Převážně **věcný, přesný, objektivní a realistický jazyk**.
- Spisovné vyjadřování se střídá s hovorovými výrazy a jazykem běžné konverzace pařížské ulice.
- Hojné využití profesní mluvy – výrazy z prostředí žurnalistiky, politiky a finanční burzy.
- Detailní charakteristika postav a společenského prostředí.

- **Ironie a sarkasmus** – například samotná láskyplná přezdívka „Miláček“ (Bel-Ami) ostře kontrastuje s Duroyovým naprosto vypočítavým, chladným a bezohledným charakterem.
- Realistické popisy každodenního života v Paříži, ale i lyrické popisy přírody.
- Naturalistické motivy: detailní zobrazení nemoci, fyzického úpadku, vykašlávání krve (Forestier), umírání a pudové přitažlivosti.

Postavy

- **Georges Duroy (přezdívaný „Miláček“):** hlavní hrdina, chudý selský syn a bývalý poddůstojník sloužící v Alžírsku, zpočátku chudý pařížský zaměstnanec železnice. Je pohledný, ctižádostivý, nesmírně vypočítavý, zištný a bezohledný. Nemá mimořádný talent ani intelekt, ale dokonale dokáže využívat svůj vzhled, šarm a slabosti druhých. Přes postele vlivných žen získává peníze, informace, kariéru a vysoké společenské postavení. Ztělesnění bezskrupulózního kariérismu.
- **Madeleine Forestierová:** inteligentní, schopná, manipulativní a samostatná žena. Výborně se orientuje v politickém a novinářském prostředí a píše články svému prvnímu manželovi i Duroyovi. Po Forestierově smrti se stává Duroyovou první manželkou a klíčovou spojenkyní v jeho vzestupu. Prostřednictvím mužů uspokojuje vlastní touhu po moci.
- **Clotilde de Marelle:** Duroyova dlouholetá milenka. Je půvabná, veselá, temperamentní a žije nekonvenčním způsobem. I když jí Duroy ubližuje, stále se k němu vrací (a on k ní, protože je to pravděpodobně jediná žena, ke které cítí alespoň určitou náklonnost).
- **Paní Walterová (Virginie):** manželka ředitele novin. Zpočátku působí jako ctnostná, starší a silně nábožensky založená žena. Posléze se však do Duroye vášnivě a šíleně zamiluje (jako jediná k němu cítí upřímnou lásku). Její závislost a láska se mu nakonec stávají přítěží a on s ní velmi krutě pohrdá.
- **Suzanne Walterová:** mladá, půvabná, naivní a astronomicky bohatá dcera Walterových. Duroy využije její dětské zamilovanosti, unese ji a vezme si ji výhradně kvůli penězům a definitivnímu zajištění svého místa mezi smetánkou.

Vedlejší postavy

- **Charles Forestier:** Duroyův bývalý spolubojovník a redaktor. Pomůže Duroyovi ze dna a sežene mu místo v redakci *La Vie Française*. Trpí vážnou plicní nemocí a nakonec

naturalisticky umírá v Cannes.

- **Pan Walter:** majitel a ředitel novin *La Vie Française*, bohatý židovský finančník chladnokrevně zapojený do politických a finančních machinací.
- **Norbert de Varenne:** starý pesimistický básník a spolupracovník novin. Jeho mrazivé monology vnášejí do románu existenční úvahy o samotě, stárnutí, pomíjivosti života a hrůze ze smrti.
- **Laurine de Marelle:** malá dcera Clotilde de Marelle, která si Duroye oblíbí a vymyslí mu osudovou přezdívku „Miláček“ (Bel-Ami).
- **Rachel:** prostitutka z chudinského kabaretu, s níž se Duroy na začátku svého společenského vzestupu stýká (a kterou nechává za sebe platit útratu).
- **Hrabě de Vaudrec:** starý bohatý přítel a ochránce (patrně milenec) Madeleine, po jehož smrti Duroy chamtivě trvá na získání poloviny jeho dědictví.
- **Laroche-Mathieu:** zkorumpovaný politik a pozdější ministr zahraničí, který je spojen s finančními machinacemi kolem Maroka a má poměr s Madeleine (což Duroy využije k jejímu vydírání a rozvodu).

Časoprostor

- **Doba děje:** 80. léta 19. století (přibližně v rozmezí dvou a půl let, konktrétněji 1880–1882).
- **Místo děje:** především **Paříž** – špinavé ulice, laciné restaurace, redakce novin, bohaté společenské salony, kostel Madeleine a sídla vysoké aristokracie a finančníků.
- Část děje se odehrává v **Cannes** (kde umírá Charles Forestier) a v **Normandii** u Duroyových selských rodičů (kam vezme Madeleine).
- Proměna prostředí přesně a symbolicky kopíruje Duroyův společenský vzestup – od levných putyk přes redakci novin až do nejpřepychovějšího prostředí bohaté elity.

Děj

Georges Duroy je bývalý poddůstojník husarů, který po službě v Alžírsku žije v Paříži jako velmi chudý a frustrovaný zaměstnanec severní dráhy. Má prázdné kapsy, ale obrovské ambice. Náhodou na bulváru potká svého bývalého spolubojovníka Charlese Forestiera, který nyní úspěšně působí jako novinář v politickém deníku *La Vie Française*. Forestier ho pozve do společnosti, půjčí mu peníze na lepší oblek a pomůže mu získat práci v redakci jako reportér.

Duroy však zjistí, že nemá žádný literární talent a není schopen napsat ani svůj první článek. Zachrání ho Forestierova inteligentní manželka Madeleine, která článek napíše za něj. Duroy brzy pochopí, že k úspěchu v Paříži nepotřebuje talent, ale schopnost navazovat výhodné vztahy se ženami a obratně je využívat. Naváže milostný poměr s paní Clotilde de Marelle, jejíž malá dcera mu vymyslí láskyplnou přezdívku „Miláček“. Duroy postupně stoupá v hierarchii novin, rozšiřuje své kontakty a učí se pohybovat ve vysoké společnosti.

Když Charles Forestier onemocní na tuberkulózu a v Cannes zemře, Duroy chladnokrevně využije situace a požádá vdovu Madeleine o ruku. Díky manželství s ní získá nejen její majetek, ale především její politické konexe a talent na psaní. Začne si budovat lepší jméno a mění si příjmení na vznešenější Du Roy de Cantel. Po smrti hraběte de Vaudrec, starého přítele jeho ženy, přinutí Madeleine, aby mu odevzdala polovinu jejího mnohamilionového dědictví. Aby posílil svůj vliv, chladnokrevně svede manželku svého šéfa, stárnoucí a ctnostnou paní Walterovou. Zatímco ona ho začne zbožňovat a stane se na něm závislou, on z ní pouze mámí politické zákulisní informace, díky kterým sám zbohatne na spekulacích s akciemi kolem marocké krize.

Když se Duroyova moc a jmění zvětší, jeho současná manželka Madeleine mu přestane stačit a začne mu být překážkou. Pan Walter mezitím na burze pohádkově zbohatne. Duroy se proto rozhodne k radikálnímu kroku – získá Walterovu velmi mladou, naivní dceru Suzanne i s jejím obrovským věnem. Aby se mohl s Madeleine rozvést bez ztráty majetku, najme si policejního komisaře a nechá ji přistihnout „in flagranti“ při nevěře s tehdejším ministrem zahraničí Laroche-Mathieuem. Zničí tím ministra a stane se volným mužem. Zhrzenou paní Walterovou ignoruje, její dceru Suzanne přemluví k fingovanému únosu, a tím donutí zoufalé Walterovy souhlasit se sňatkem.

Román vrcholí obrovskou a velkolepou svatbou v kostele La Madeleine, kde si Duroy bere dceru svého šéfa. Z chudého, bezvýznamného venkovana se tak definitivně stává jeden z nejbohatších a nejvlivnějších mužů Paříže. V závěrečné scéně, kdy hrdý Miláček vychází z kostela, nesleduje svou novou krásnou manželku, ale očima hledá Poslaneckou sněmovnu – symbol budoucí politické moci. Navíc se na něj v davu usměje jeho dlouholetá milenka paní de Marelle, čímž je naznačeno, že Duroy ve svých praktikách a milostných aférách bude úspěšně pokračovat i nadále.

Přijetí a inspirace

- Román byl poprvé vydán roku **1885** (jde o autorův druhý román).

- Nejprve vycházel na pokračování v novinách *Gil Blas* a ihned vzbudil obrovský zájem.
- Dílo vyvolalo bouřlivou polemiku zejména kvůli velmi ostrému zobrazení prodejnosti novinářského prostředí a absolutní absenci spravedlnosti (padouch je nakonec odměněn, nikoliv potrestán).
- Zároveň se román stal celosvětově velmi úspěšným a dodnes patří k vrcholům realistické prózy.
- Dílo lze srovnávat například se Stendhalovým románem *Červený a černý* (postava ambiciózního Juliana Sorela) nebo s Balzacovým *Otcem Goriotem* (Křesťan Evžen de Rastignac), kde se rovněž mladí hrdinové snaží dobýt pařížskou společnost.
- Příběh se dočkal celé řady divadelních i filmových adaptací (např. britský film z roku 2012, kde hlavní roli ztvárnil Robert Pattinson).

Vlastní názor

Miláček je fascinujícím společensko-kritickým románem, který bez servítků ukazuje, jak snadno může ctižádostivý a lživý člověk využívat druhé ke svému prospěchu. Nejzajímavější je právě hlavní hrdina Georges Duroy – cynický antihrdina, u kterého po celou dobu čekáte, kdy konečně narazí, ale to se nikdy nestane. Dílo dokonale zachycuje atmosféru Paříže konce 19. století a nebezpečné propojení médií, politiky a finančních kruhů. Myslím, že přesně tato témata kariérismu, korupce tisku a vlivu ostrých loktů působí děsivě nadčasově a román je velmi aktuální i v dnešní době.